

SUBUTILIZAREA FORȚEI DE MUNCĂ ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Teoria subutilizării forței de muncă în economia de piață capitalistă a fost inițiată de Simonde de Sismondi, care primul a explicat cauza șomajului - acumularea capitalului și ruina micilor producători.

Funcționarea pieței forței de muncă este condiționată de dezvoltarea economiei de piață, de calitatea forței de muncă, de clasamentul țării pe plan internațional. În anul 2019, conform raportului „The Global Talent Competitiveness Index”, realizat de școlile de business Insead și Adecco, Republica Moldova ocupa locul 86 într-un clasament al pregătirii și atragerii de profesioniști pe piața muncii, din cele 132 de țări incluse în cercetare. Astfel, Republica Moldova este inclusă în grupul țărilor cu venituri sub medie, grup din care fac parte Ghana, Kenya, Guatemala, Egipt, dar și Kârgâzstan, Maroc și alte țări.

La întrebarea în ce măsură politicile de pe piața muncii ajută persoanele să găsească un nou loc de muncă sau să urmeze cursuri de recalificare, respondenții au dat o notă de 2,91 (1 înseamnă deloc; 7 – într-o mare măsură). În ceea ce privește relațiile dintre angajat și angajator, Republica Moldova se situează pe poziția 67, înregistrând o notă mai înaltă - 4,35. Raportul mai arată că nu întotdeauna salariul este legat de productivitatea muncii angajaților.

Experții plasează Republica Moldova pe unul din ultimele locuri (125 din 132) la capitolul atragerea oamenilor talentați din străinătate. Pentru imigranții din alte țări, Republica Moldova nu este considerată de respondenți drept un loc bun pentru a trăi, la fel e mică posibilitatea să-și îmbunătățească situația economică prin eforturile lor personale. Respondenții apreciază cu note mici calitatea școlilor de afaceri, iar companiile investesc puțin, comparativ cu alte țări, în formarea continuă a angajaților.

Analiza pieței muncii denotă perpetuarea situației aparent paradoxale când sunt înregistrate în același timp rate scăzute de ocupare și șomaj. Aceasta se explică prin creșterea ponderii populației inactive, din cauza migrației externe (factorul principal), îmbătrânirii populației (creșterea ponderii persoanelor de peste 60 de ani) și creșterii inactivității unor categorii din populație (femei).

Totodată, potrivit companiei Expert-Grup, aceste tendințe au pus presiuni crescânde pe piața muncii. Înăsprirea condițiilor pe piața muncii se datorează diminuării continue a ofertei din partea forței de muncă, care nu poate compensa creșterea cererii din partea agenților economici. Un indicator elocvent ce scoate în evidență amplificarea decalajelor dintre cererea și oferta forței de muncă este numărul locurilor vacante. În perioada 2016-2019 numărul acestora practic s-a dublat [2].

Migrația externă a populației de până în anul 2020 a făcut să fie simțit deficitul nu doar a forței de muncă calificate, dar și a celei necalificate, ceea ce prezintă o constrângere pentru extinderea afacerilor și atragerea investițiilor. În acest sens este necesar de eficientizat sistemele de prognoză a necesarului de resurse umane din partea firmelor și flexibilizarea sistemului educațional în corespundere cu actualizarea permanentă a prognozelor respective. În general, este necesară o colaborare mai strânsă între sistemul educațional și angajatori, atât la nivel de școli/universități și firme, cât și la nivelul instituțiilor publice (Ministerul Economiei și Infrastructurii și Ministerul Educației, Culturii și Cercetării).

Conform bazei de date a Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă la data de 27 ianuarie 2020 erau în evidență 8280 locuri de muncă vacante, care pot fi accesate atât de femei, cât și de bărbați. Cele mai multe locuri vacante erau în Chișinău (3021) și Bălți (1441). Potrivit datelor publicate de Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă, circa 80 la sută dintre acestea sunt pentru muncitorii necalificați, în domenii precum: industria textilă, confecții, transport și telecomunicații, dar și în întreprinderile industriale. Cei mai solicitați sunt muncitorii necalificați. În industria textilă și confecții se caută peste 2200 de meseriași. Angajatorii duc lipsă de personal și în domeniul transportului și telecomunicațiilor. Aici este nevoie de peste 600 de muncitori, iar în întreprinderile industriale din țară se caută 500 de angajați. De asemenea, sunt și peste 500 de locuri de muncă vacante pentru operatori și mașiniști.

Pentru persoanele cu nivel de instruire superior și mediu de specialitate erau disponibile 1651 locuri de muncă vacante. Lipsă acută de cadre se atestă în domeniul sănătății, unde deficitul este de 300 specialiști. De asemenea, aproximativ 200 de angajați erau necesari în domeniul învățământului, iar în inginerie 160.

Potrivit datelor statistice, în anul 2018, una din patru întreprinderi (de stat și private) din Republica Moldova se confrunta cu un deficit de cadre.

La începutul anului 2020, răspândirea pandemiei COVID-19, a afectat peste 1,2 milioane de oameni din întreaga lume, inclusiv din Republica Moldova, a stimulat și va stimula în continuare automatizarea și digitalizarea muncii. Din acest motiv, ar putea fi loviți, în primul rând, analiștii juniori, consultanții juridici,

managerii băncilor, farmaciștii, agenții imobiliari, managerii de evenimente, traducătorii, profesorii și repetitorii.

În zona de risc ar putea ajunge și angajații întreprinderilor poligrafice, odată ce companiile mici și mijlocii vor recurge la optimizarea cheltuielilor, trecând la produse digitale, care sunt mai economice decât producția offline.

Din februarie și până în aprilie 2020, în legătură cu pandemia COVID-19 pe plan mondial, frontiera Republicii Moldova a fost traversată de peste 20 de mii de moldoveni care au rămas fără nici un loc de muncă în străinătate (Italia, Germania, Spania, Franța, Marea Britanie, Rusia, etc.).

Conform Deciziilor Comisiei pentru Situații Excepționale și Proiectului de lege adoptat prin Hotărârea de Guvern din 1 aprilie 2020, au fost adoptate măsuri pentru susținerea mediului de afaceri și populației. În acest context, facilitățile adoptate pentru angajați și alte categorii de populație sunt următoarele:

1. Pe perioada staționării, pentru personalul unităților bugetare finanțate de la bugetul de stat, inclusiv prin transferuri cu destinație specială, se calculează salariul în cuantum integral conform Legii nr. 270/2018;

2. Se recomandă Casei Naționale de Asigurări Sociale, autorităților publice locale, instituțiilor publice la autogestiune, care aplică Legea nr. 270/2018, menținerea pe perioada staționării a salariului conform punctului de mai sus.

3. În perioada stării de urgență persoanele înregistrate cu statut de șomer la una dintre subdiviziunile teritoriale de ocupare a forței de muncă, inclusiv cele revenite de peste hotare, beneficiază lunar, de la data solicitării, de ajutor de șomaj în cuantum de 2775 lei.

4. Cuantumul lunar al ajutorului de șomaj pentru șomerii beneficiari de ajutor de șomaj aflați în plată, precum și pentru șomerii care au obținut dreptul la ajutorul de șomaj în perioada stării de urgență, în condițiile Legii nr. 105/2018 cu privire la promovarea ocupării forței de muncă și asigurare de șomaj, nu va fi mai mic decât 2775 lei și se acordă de la data intrării în vigoare a prezentului articol și până la sfârșitul perioadei stării de urgență.

5. Prin derogare de la prevederile Legii nr. 133/2008 cu privire la ajutorul social, pe durata stării de urgență, începând cu luna aprilie 2020, venitul lunar minim garantat constituie 1300 lei, inclusiv pentru luna în care se ridică starea de urgență. Dreptul la ajutor social care expiră în perioada stării de urgență se extinde până la ridicarea acesteia.

6. Pentru familiile defavorizate care au în componența sa copii, se majorează cuantumul venitului lunar minim pentru fiecare copil de la 50% la 75%.

Pe parcursul lunii martie 2020, la Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă au fost înregistrați 1511 șomeri, dintre care 732 femei. De servicii de mediere a muncii au beneficiat 6723 persoane, de servicii de informare și consiliere profesională – 27155 persoane, de cursuri de formare profesională – 589 persoane.

La data de 29.04.2020, în evidență erau 25548 șomeri. Pe parcursul lunii aprilie au fost înregistrate cu statut de șomer 7720 persoane [1].

În continuare este nevoie de un efort consolidat din partea autorităților centrale și locale pentru a sprijini agenții economici pentru ca aceștia să-și poată continua activitatea cu impact minim asupra forței de muncă angajate până la declanșarea pandemiei, precum și de incluziune social-economică a persoanelor revenite de peste hotare și care sunt în căutarea unui loc de muncă.

Bibliografia:

1. ANOFM. Raport statistic privind măsurile de ocupare și protecție socială a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă, realizat de către Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă din Republica Moldova în martie 2020, disponibil online: www.anofm.md.

2. Expert-Grup. Piața muncii din Republica Moldova: o analiză comprehensivă. Chișinău, 2020.

3. Savelieva G., Subutilizarea forței de muncă ca problemă social-economică în Republica Moldova. Creșterea economică în condițiile globalizării: modele de dezvoltare durabilă. Chișinău: INCE, 2017, p. 42-54.

4. Movilă I., Suslenco A. Analiza indicelui competitivității Republicii Moldova și eficienței pieței muncii conform metodei forumului economic mondial. Economica, nr. 2(88), Chișinău: ASEM, 2014, p. 32-38.